International Journal of Kannada Research 2016; 2(1): 45-49

International Journal of Kannada Research
www.kannadajournal.com

ISSN: 2454–5813
IJSR 2016; 2(1): 45-49
© 2016 IJKS
www.kannadajournal.com
Received: 22-11-2015
Accepted: 26-12-2015

ಡಾ.ಎಸ್.ಕೆ.ದೇವೇಗೌಡ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ
ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು,
ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ, ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ,
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ, ಭಾರತ

Correspondence
ಡಾ.ಎಸ್.ಕೆ.ದೇವೇಗೌಡ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ
ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು,
ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ, ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ,
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ, ಭಾರತ

ಹೆಗ್ಗಡದೇವಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಕುರಿತ ವಿವರಣೆ

ಡಾ.ಎಸ್.ಕೆ.ದೇವೇಗೌಡ

DOI: https://doi.org/10.22271/24545813.2016.v2.i1a.888

ಪೀಠಿಕೆ

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೂ ಜನವಸತಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಕುರುಹುಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ, ರಾಜಕೀಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಗಂಗರ ಉದಯದವರೆಗೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಾಟ ಅರಸರ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಗಂಗರ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಸರು ಮಾಡಿದೆ. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ.4ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಗಂಗರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ದಡಿಗ ಮಾಧವರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರು ಸಿಂಹನಂದಿ ಆಚಾರ್ಯ, ಜೈನಮುನಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಗಂಗರ ಇತಿಹಾಸ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಸಳ ದಂಡನಾಯಕ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಇಂದಿನ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1327ರ ಬಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರ ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖವಿರುತ್ತದೆ.

ಪುನ್ನಾಟ ಅರಸರ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಇದೇ ತಾಲೂಕು ಪ್ರದೇಶದ ಸರಗೂರಿನಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸುಮಾರು 11 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಿತ್ತೂರು ಇವರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಕಪಿಲಾ ನದಿಯ ಬಲದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.11ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಾಜವಾಸಸ್ಥನ, ಕೀರ್ತಿಪುರ ಪಟ್ಟಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಿತ್ತೂರೇ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೇಚಿರಾಗ್ ಕಿತ್ತೂರು ಗ್ರಾಮ ಆಗಿದೆ.

ಶಾತವಾಹನರು ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಕಪಿಲಾ ನದಿಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾವೇರಿ, ಕಪಿಲಾ ನದಿಗಳ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಶಾತವಾಹನರು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಲಕಾಡು ಮತ್ತು ಪುನ್ನಾಡು ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ.121 ರಿಂದ 174ರ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಂಗರು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರೆ, ಪಶ್ಚಿಮ ಗಂಗರು, ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗವಂಶ ಕರ್ನಾಟಕ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.4ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕ್ರಿ.ಶ.11ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗರ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಸುಮಾರು 650 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸ ಇವೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಮೊದಲ ಗಂಗರಸನೆಂದರೆ ಒಂದನೇ ಶಿವಮಾರ, ಈತನು ಕ್ರಿ.ಶ.679 ರಿಂದ 725ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಪುರುಷನನ್ನು ಪೃಥ್ವಿ

ಕೊಂಗಣಿ ಮುತ್ತರಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯ 8ನೇ ಶತಮಾನದ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ 63ರ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಂಗಣಿ ಮಹಾರಾಜ ಪೆರ್ಮಾನಡಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ರಾಚಮಲ್ಲನ ಶಾಸನವು ಕೂಡ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕಟ್ಟೆ ಮನುಗನಹಳ್ಳಿಯ 5ನೇ ಶಾಸನವು ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಪೆರ್ಮಡಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಅವನ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ಎರೆಯಪ್ಪರಸನು ನುಗುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಯಲುನಾಡಿನ ಶತ್ರುವೊಬ್ಬನು ಕೊತ್ತಮಂಗಲದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ತುರುಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆವಾಗ ಕಿರುವುಸುವೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಲ್ನಾಡಾಗಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಜಿನಹಳ್ಳಿಯ 26ನೇ ಶಾಸನವು ಗುತ್ತಿಯಗಂಗನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಪೆರ್ಮಾನಡಿಯ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕುಂದಾಚಾರ್ಯನೆಂಬುವನು ಕೆತ್ತಿರುವ ಸರಗೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಐದು ತಾಮ್ರ ಫಲಕಗಲನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಪೃಥ್ವಿಕೊಂಗುಣಿ ಮಹಾರಾಜನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೀಪುರುಷನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದ್ದು ಹಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಭೂದಾನವೆಂದರ್ಥ. ಬೆಳತ್ತೂರು ಶಾಸನ 10ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬೂತುಗ ಕೊಂಗುಣಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದ ಕೆರೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಗಾಗಿ ಮಾರಯ್ಯ ಎಂಬುವವನಿಗೆ 10 ಖಂಡುಗ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತುವಟ್ಟ ಗುತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಮಾಗುಡಿಲು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಿವಮಾರನು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವೆಡಿರೂನ್ ಎಂಬುವವನು ಮೃತನದಾಗ ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥ ವಾನ್ದಾರಿದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನೇರಳೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರುಷನ ಶಾಸನ ದೊರೆತಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ; ಇವರು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಗಂಗರು ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಡು ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ಕಾದಾಟ ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಮಟಕೆರೆಯ ಶಾಸನವು ಭಗ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದು ಧಾರಾವರ್ಷ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಕಂಬರಸ ಅಂದರೆ ಕಂಬಯ್ಯನು 96000 ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಚಲವಾಡಿಯ ಊರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಡೆ ಇರುವ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. (ಬಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜಕುಮಾರ ಕಂಬರಸಯ್ಯ ಈ ನಾಡನ್ನು ಆಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನವೊಂದು ದಾಖಲೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಟಕೆರೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಬಪ್ಪನಹಳ್ಳಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಕಂಬರಸನು ಗಂಗವಾಡಿ 96000 ಹಾಗೂ ಮಾದಿಮರಸನೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತೊರೆನಾಡು 500 ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕಂಬರಸನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಗೋವಿಂದನ ಸೋದರನಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ತಲಕಾಡಿನಿಂದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬನವಾಸಿ ಕದಂಬರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕಿತ್ತೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕದಂಬ ವಂಶಸ್ಥ ಈಕರವರ್ಮನನ್ನು ಕದಂಬ, ಕಂಠೀರವಂ, ಬನವಾಸಿ ವಿಷಯಾಧೀಶ್ವರಂ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ರರ ಹಾಗೂ ರಾಜಾಧಿರಾಜನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಂಭೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ಕ್ರಿ.ಶ.1079 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನವು ವೀರಗಲ್ಲೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.1137, ಈ ಶಾಸನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ದ್ವಾರವತೀಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ, ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬಶ್ರೀ ಬನಾಡ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸೋಗಳ್ಳಿ ಶಾಸನವು ಕೂಡಾ ಬಯಲ್ನಾಡ ಕದಂಬರ ಸಂತತಿಗೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.1107. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಬಯಲ್ನಾಡನ್ನು ಇರವಿಚಲ್ಲಮ್ಮ ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹೊಸವೊಳಲುವಿನಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಯ್ಯನೆಂಬ ನಾಡಗಾವುಂಡನಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ; ಕ್ರಿ.ಶ.998–99ರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಶಾಸನವು ಸಹ ಸ್ತ್ರೀ ಆಡಳಿತದ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ರಾಜಸಂತತಿಯಾದ ಬನವಾಸಿ ಕದಂಬರ ಒಂದು ಸಂತತಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯ ಮಳಲಿ ಮಗ್ಗೆ (999), ಕಿತ್ತೂರು (1079), ಸೋಗಳ್ಳಿ (1107) ಹಾಗೂ ನರಸೀಪುರ (1137) ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಊರಾಗಿರುವ ಕಿತ್ತೂರಿನ 1079ರ ಶಾಸನದಿಂದ ಬನವಾಸಿ ಕದಂಬರ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಹ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ರವಿವರ್ಮನು ಬಯಲ್ನಾಡು–300 ಇನ್ನು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಕಿತ್ತೂರು ಇಂದಿನ ಹೆಸರು ತರಣಿ ಮಂಟಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ರವಿರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಗಂಗರ ಅನಂತರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದರೆ ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು, ಗಂಗರ ಪತನಾನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾವೇರಿ, ಕಪಿಲಾ, ಸುವರ್ಣಾವತಿ ನದಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವು ಗಂಗರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಚೋಳರು ಇದೇ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಚೋಳರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಂಭತ್ತು ಶಾಸನಗಳು ಈವರೆಗೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಇವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಚೋಳರು ನುಗುವಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.11–12ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳತ್ತೂರಿನ ಬಾಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಇರುವ ಶಾಸನ 1020ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ನುಗುವಾಡು ಸೇರಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನಗಳು ಮಲ್ಲಿಯೂರು (1023), ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಪುರ (1050), ಬೆಳತ್ತೂರು (1033) ಹಾಗೂ ಅಂಕನಾಥಪುರ (1037)ಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1067ರ ಗುಜ್ಜಪ್ಪನಹುಂಡಿ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನ, ಕ್ರಿ.ಶ.1070ರ ನಿಂಗಹಳ್ಳಿಯ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನ, ಹೆಬ್ಬಲಗುಪ್ಪೆ ಶಾಸನ (1089), ಅಣ್ಣೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.1116 ಶಾಸನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1037ನೆಯ ವರ್ಷದ ಅಂಕನಾಥಪುರದ ಶಾಸನವು ನೊಲನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೂರಿನಲ್ಲಿ ನಿಗಳಂಕ ಮಲ್ಲಚಂಗಾಳ್ವನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಪಿಂಗೆಯ ಹಲವು ಗಾವುಂಡರು ನಾಗಮಂಗಲವನ್ನು ಕಲ್ನಾಡಾಗಿ ಪಡೆದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೆಳತ್ತೂರು ಶಾಸನವು ಸಹ ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳನ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.1020 ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ನುಗುನಾಡು ಒಡೆಯ ಬೆಳತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಇದೇ ಬೆಳತ್ತೂರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಸಹ ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1033ರ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಪರಾಕೇಶರಿವರ್ಮ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕಂಡುಬರುವುದಲ್ಲದೆ

ಇದು ಆತನ 22ನೇ ವರ್ಷದ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಪುರ ಶಾಸನವು ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳನ 1ನೇ ವರ್ಷದ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ಕ್ರಿ.ಶ.1030, ನಿಂಗಹಳ್ಳಿಯ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ 35 ವರ್ಷದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.1051ರಷ್ಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1063ನೆಯ ವರ್ಷದ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ರಾಜಕೇಸರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಯಲಾಗಿದೆ.

ಕೆರೆಯೂರ ನಾಗಣ್ಣನು ಕೊಳಿಗಾಲದ ಸಂಗಯನನ್ನು ಕೊಂದನೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಗಣ್ಣನು ರಾಚಗಾವುಣ್ಣನಿಂದ ಹತನಾದನೆಂದೂ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಚಗಾವುಣ್ಣನಿಗೆ ಗಣ್ಣರಾದಿತ್ಯ ಚೋಳ ಗಾಮುಣ್ಣನೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಅಥವಾ ಆ ಹೆಸರಿನ ಬಿರುದು ತೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೊ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದ ಕಲ್ಲನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಗಂಗದೊಣ್ಣನ ಮಗ ರಾಚಗೊಣ್ಣನು ಬೇರೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ವೀರಮರಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸಿದ ನಾಡಗಣ್ಣರಾಧಿತ್ಯ ಚೋಳಗಾಮುಣ್ಣನು ಸಹ ಭಿನ್ನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ ಶಿಲ್ಪ ಕೇಶಾಚಾರಿ. ಕ್ರಿ.ಶ.1053ನೆಯ ವರ್ಷದ ರಾಜಾಧಿತ್ಯನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಚೋಳಗಾವುಂಡನ ಮಗ ರಾಚಯ್ಯನು ನಾಡಗಣ್ಣರಾದಿತ್ಯ ಚೋಳಗಾಮುಣ್ಣನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಿ.ಶ.1063ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನಾಡಗಣ್ಣರಾಧಿತ್ಯ ಚೋಳ ಗಾಮುಣ್ಣನಾಗಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಇದೆ. ಕೊಳಗಾಲ ಶಾಸನವು ರಾಜಾಧಿರಾಜದೇವನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನವಿಲೆನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೋಳಗಾಲದಲ್ಲಿ ದರಕುನುನಾಡ ಉತ್ತಮ ಚೋಳಗಾವುಂಡನ ಮಗ ರಾಚಯ್ಯನು ಗಂಗೇಶ್ವರ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗಣ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಎಣ್ಣೆ ತಯಾರಿಸುವ ಗಾಣವೊಂದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಶಕವರುಷ 975 ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1053. ಮಠಕೆರೆ ಶಾಸನವು ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನ ಶಾಸನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆತನು ಹೊಂದಿದ್ದ ತ್ರಿಭುವನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮೈಕೀರ್ತಿ ಕೇಸರಿ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಬಿರುದುಗಳು ಹಾಗೂ ಅವನ ರಾಣಿ ಬುವನಿಯು ಹೆಸರು ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದನೇ ಕುಲೋತುಂಗನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಹೆಬ್ಬಲಗುಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದೆ. ನವಿಲೆನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಾಲ್ಲಾವುಂದ ಪೆರ್ವಾಯಲ ಅಲಗಿಯ ಚೋಳ ತನ್ನ ಮಗ ನವಲಾಷಿರಾಜ ಮೃತನಾದಾಗ ಅವನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಹತ್ತು ಕೊಳಗ ಬಿತ್ತುವ ಬದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1115–16ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಅಣ್ಣೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಒಂದೇ ಕುಲೋತುಂಗನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಇದು ಆತನ ಆಡಳಿತದ 46ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ವೀರಮರಣವೊಂದರ ಬಗೆಗೆ ವರದಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಮಲಿನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಗಾವುಂಡರು ತುರುಗ ಕಳ್ಳರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಚೋಳಗಾವುಂಡನೆಂಬುವನು ಕಾದಟದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ ಆತನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ವೀರಗಲ್ಲೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರು ಕ್ರಿ.ಶ.10ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೂ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮೊದಲಿಗೆ ಒಂದು ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಮನೆತನವಾದ ಹೊಯ್ಸಳ ಮನೆತನ, ಈ ಮನೆತನದ ಹೆಸರುಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಯಸಣ, ಹೊಯ್ಸಳ, ಪೊಯ್ಸಳ ಎಂಬ ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆಗಳಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳ, ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮುಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹ ಹಾಗೂ ಮುಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳರ ಶಾಸನಗಳು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿವೆ. ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮೂರು ಶಾಸನಗಳು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಳ್ಳಿಂಬಾಳು (ಕ್ರಿ.ಶ.1211)39 ಹಾಗೂ ಕುಂದೂರು (ಕ್ರಿ.ಶ.1211) ಮತ್ತು (ಕ್ರಿ.ಶ.1218)ರಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ಹೊಮ್ಮರಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿ.ಶ.1253 ರ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಳತ್ತೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.1255ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕಣ್ಣಾನೂರಿನಿಂದ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲಾಳದೇವ ದಂಡನಾಯಕ ಅಧೀನ ನಾಯಕರು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಲೆಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1277ರ ಶಾಸನ ಪತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಮುಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಈ ಶಾಸನ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಮುಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳತ್ತೂರಿನ ಶಾಸನ ತುಂಬಾ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಪ್ಪನಹಳ್ಳಿಯ 1327ರ ಶಾಸನವು ಕಣೆಯಾಳದ ಪೆರುಮಾಳೆ ದೇವರ ಮಗನಾದ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನು ಬಪ್ಪನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು 'ಮೆರುಮಾಳೆಪುರ' ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ 26 ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲದೆ ಗೋಪಿನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಮಿಳು ಶಾಸನವು ಸಹ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1218ರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ಮಾಧವದಣ್ಣಾಯಕನು ಎರಡನೆಯ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನ ಅಧೀನನಾಗಿ ಕುಮಾರ ನಾಡನ್ನು ಏಕಾಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ಮಹಾಸನಾಯಕ, ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗಾಧಿಪತಿ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದೇಶಾಧಿಪತಿ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆತನೊಡನೆ ಕೇಶವ ದಣ್ಣಾಯಕನ ಹೆಸರನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕ್ರಿ.ಶ.1253ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 48ನೇ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ ಪಾಠವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.1255. ಅದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಬಾಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ದತ್ತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ಆಲಾಳದೇವ ದಣ್ಣಾಯಕನ ಅತಿಕಾರ (ಅಧಿಕಾರ)ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಭಾಷೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕ್ರಿ.ಶ.1284 ಬೆಳ್ಳೂರಿನ ಶಾಸನ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿದ್ದು, ಸೈನ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಕ್ರಿ.ಶ.1336 ರಿಂದ 1565ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಅಂದರೆ 200 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿತು. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು 11 ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರ, ಮುಮ್ಮಡಿ ಬುಕ್ಕರಾಯ, ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯ, ಇಮ್ಮಡಿ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹ, ನರಸಣ್ಣನಾಯಕ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮತ್ತು ಅಚ್ಯುತರಾಯರವರು ಕ್ರಿ.ಶ.16ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದೊರೆ ಒಂದನೇ ಬುಕ್ಕರಾಯ, ಈತನ ಕಾಲ 1336, ಈತನ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು

ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಆದಕಾರಣ ಕ್ರಿ.ಶ.1336ರ ವೇಳೆಗೆ ಇವರು ಈ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1380ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸಾಗರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ಮಾಧವರಾಜನ ಮನವಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರನು ಬಯಲ್ನಾಡಿನ ಕಪಿಲನದಿ ತೀರದ ಸಾಗರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ವಿಭುಧೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1423ರ ಸರಗೂರು ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಮಸಣೆಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಈ ಪಣಗೌಡನು ತನ್ನ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೆಳಗೊಲ ಗೊಮ್ಮಟನಾಥನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಯನಾಡೊಳಗಣ ತೋಟಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಗುಮ್ಮಟಪುರವನ್ನಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಗನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಳುವ ವಂಶದ ಇಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದ ಸರಗೂರು ಗ್ರಾಮದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವನ್ನು 1493ರಲ್ಲಿ ಬರೆಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಕೆರೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದರ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅಲ್ಲದೆ ದೇವಸಮುದ್ರ ಎಂಬ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸುಮಾರು 40 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಉಯ್ಯಂಬಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1497ರ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನ ಪ್ರಧಾನ ಅರಸ ತಿಪ್ಪರಸನು ಕಿತ್ತೂರು ರಾಮದೇವರ (ರವಿರಾಮೇಶ್ವರ) ದೇವರ ಪೂಜೆ ಸೇವೆಗೆಂದು ಉಯ್ಯಂಬಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1497ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಮಣ್ಣೆಯ ಬಾಣೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆಂದು ಬಯನಾಡೊಳಗಣ ಹುಲಿಕಲ್ಲನ್ನು ನೆಪ್ಪರಸನು ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಗರೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1499ರ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ನರಸಣ್ಣನಾಯಕನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಸಾಗರ ಹಾಗೂ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮಹಾಜನಗಳಿಗೆ ಅದೇ ತಿಪ್ಪರಸನು ಉಂಬಳಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1522ರ ಸೋಗಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನವು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಧಾನ ಬಸವಪ್ಪಯ್ಯನು ಕೋಟೆಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಿದ ಬಯನಾಡ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸೋಗಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮಟಕೆರೆಯ ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1527ರ ಕಾಲದ ಶಾಸನವು ಮಸಣಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕಾಲುವಳಿಯಾದ ದೇವರಾಯಪುರಗಳನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಂಬಳಿ ನೀಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಅನಂತರ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಕಾಲ ರಾಜಕೀಯದ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಕೊತ್ತೇಗಾಲ ಮಲೆಯೂರಿನ ಊರುಗಳನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಂಬಳಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಲ್ಲೂರಿನ (ಬೇಚಿರಾಕ್) 1532ರ ಕಾಲದ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಇವೇ ಮಾಧವ ನಾಯಕನಿಗೆ ನಲ್ಲೂರನ್ನು ಉಂಬಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನಗಳಾಗಿವೆ.

ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ಪಾಳೇಗಾರರು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ ಅದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಊರು ಉಮ್ಮತ್ತೂರು. 1995ಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಉಮ್ಮತ್ತೂರಿನ ಪಾಳೇಗಾರರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಯಳಂದೂರು, ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ ಮತ್ತು ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಲಿಯೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿ.ಶ.1504ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಇದೆ. ಇದು ನೀಲಗಿರಿ ನಾಡನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ದೇವರಾಜ ವೊಡೆಯನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನ ಹೆಗ್ಗನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಆಲೂರಿನ ಚನ್ನರಾಯ ಒಡೆಯನನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರಕ್ಕಸತಂಗಡಿ ಯುದ್ಧದ ಅನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ರಾಜಮನೆತನವೆಂದರೆ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಅವರದ್ದು. ಒಡೆಯರ್ ಅಥವಾ ವಡೆಯರ್ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗುವ ವಂಶವನ್ನು ಯದುವಂಶ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ ಒಡೆಯ ಈತನು (ಕ್ರಿ.ಶ.1578–1617)ರಲ್ಲಿ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿ ತಿರುಮಲರಾಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮೈಸೂರಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜ ಒಡೆಯನ ಮೊಮ್ಮಗ ಚಾಮರಾಜ (ಕ್ರಿ.ಶ.1612–1617) ಈತನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ, ಹಾಸನ, ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಯ, ಚಾಮರಾಜ, ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ, ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವ ಅರಸು, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಎರಡನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಹೀಗೆ ಮೈಸೂರು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಗುನಾಡಿನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು 9 ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಮುಳ್ಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿ.ಶ.1624ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯನು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಳೂರಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಮಾಲೆಕಂಬವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನರಸೀಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1655ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹುದದ ಪ್ರಭು ಮಾದವನಾಯಕನ ಮಗ ದಳವಾಯಿ ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯನು ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗೆಂದು ಸರಗೂರು ಸ್ಥಳದ ನರಸೀಪುರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ, ಹೊರಮಳಿಯ 1609ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜ ಕಂಠೀರವ ಒಡೆಯರ್ ಕೊತ್ತೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಉಪಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹೊರಮಳಲಿಪುರವನ್ನು ನಂಜಣ್ಣ ವಾರಣಾಸಿ ಎಂಬುವವರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1670ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಣಿಯನಹುಂಡಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊತ್ತೇಗಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿಳುಗುಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಂಠೀರವಪುರ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಕಾಟೂರ ಬೆಟ್ಟಪ್ಪಯ್ಯಂಗೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಆಲನಹಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1670 ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನವು ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜರು ಬಿಡಾರದ ವೆಂಕಟಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಶಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆರು ವರಾಹ ಬೆದ್ದಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅದರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ.1672ರಲ್ಲಿ ಕಂಠೀರವ ಒಡೆಯರ್ ಕಿತ್ತೂರ ಸೇವಬೋವನಿಗೆ ಕಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್‌ರವರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳು, 1800ರಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಆಗಿದ್ದು, ಪ್ರವಾಸಿ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. 1816ರ

ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಶಂಕರಹಳ್ಳಿ ಸೇರಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದ ವೀಣೆ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರಿಗೆ ರಾಜರು ಶಂಖಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಬಗೆಗೆ 1818ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕೂರು ಗ್ರಾಮ ಸೇರಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಉಪಗ್ರಾಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೆರೆಯನ್ನು ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರಾಜರ ನರಸೀಪುರ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.18181ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ದಳವಾಯಿ ಕೆರೆಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ರಾಜರ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೇರೆಗೆ ಗುಂಡಿನಿಂದ ಹೊಡೆಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಮಲುದಾರ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಮಗ ದೇವಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸಾಗರ ಹೋಬಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ನರಸೀಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 12 ವರಾಹ ಆದಾಯ ಬೆದ್ದಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇನಾಮಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವುದು ಶಾಸನಗಳ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನೀಡಲಾದ ಭೂದಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಆನೆಯೊಂದು ದಳವಾಯಿ ಕೆರೆಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಂದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರಸರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಮಲ್ದಾರನಾದ ಶಾಂತಯ್ಯನವರ ಮಗ ದೇವಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗುಂಡಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಹಜೂರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಾಗರೆ ಹೋಬಳಿ ನರಸೀಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 12 ವರಾಹ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಭೂಮಿಯೊಂದನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಶಾಸನದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಲ್ಪಟ್ಟ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೋಬಳಿ ಮುಂತಾದ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಅಮಲ್ದಾರರ ಮುಂತಾದ ಆಡಳಿತಗಾರರ ನಿಯೋಜನೆ ಇನಾಮು ಎಂಬ ಅನ್ಯದೇಶಿಪದ ಬಳಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1610 ರಿಂದ 1761ರ ಮಧ್ಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪಾಳೆಯಗಾರರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಹಿರಿದಾದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ವೈನಾಡು, ಕೇರಳನಾಡು, ನೀಲಗಿರಿನಾಡು, ಸುಲ್ತಾನ್ ಬತ್ತೇರಿ ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಪ್ರವೇಶಗಳು ಸಹ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯು ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಕಿತ್ತೂರು, ಸರಗೂರು ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಹಾರಗಳು, ಘಟಿಕಸ್ಥಾನಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಗಳು, ಮಠಗಳು ಸಹ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದವು. ಇವರು ವೈಷ್ಣವ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ, ಶೈವ ವೀರಶೈವ ಜೈನಶಾಕ್ತ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸಮಕಾಲೀನರು ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು ಆಗಿದ್ದ ಉಮತ್ತೂರು ಪ್ರಭುಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ, ನುಗುನಾಡು, ನವಿಲೆನಾಡು, ನೀಲಗಿರಿನಾಡು, ನಿಡುಲೆನಾಡು, ಹಾರಂಗಿನಾಡು, ಬಯಲುನಾಡು, ಕಬಿನಿನಾಡು ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭುಗಳು ಸಹ ಎಂದಿನಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಪರಂಪರೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದಾಖಲೀಕರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ

1. ನೀ.ಗಿರಿಗೌಡ, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್, 2011
2. ಕೆ.ಬಿ.ಶಿವತಾರಕ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಪುರಾತತ್ವ ನೆಲೆಗಳು, 2001
3. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಪುಟಪ–3 ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳು, 1984
4. ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ, 1968–2010
5. ಡಾ.ಪಿ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ (ಸಂ), ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳು, 2010
6. ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, 1979